

Kvalitetssäkring vid svetsning, inklusive övervakning av svetsarprovning

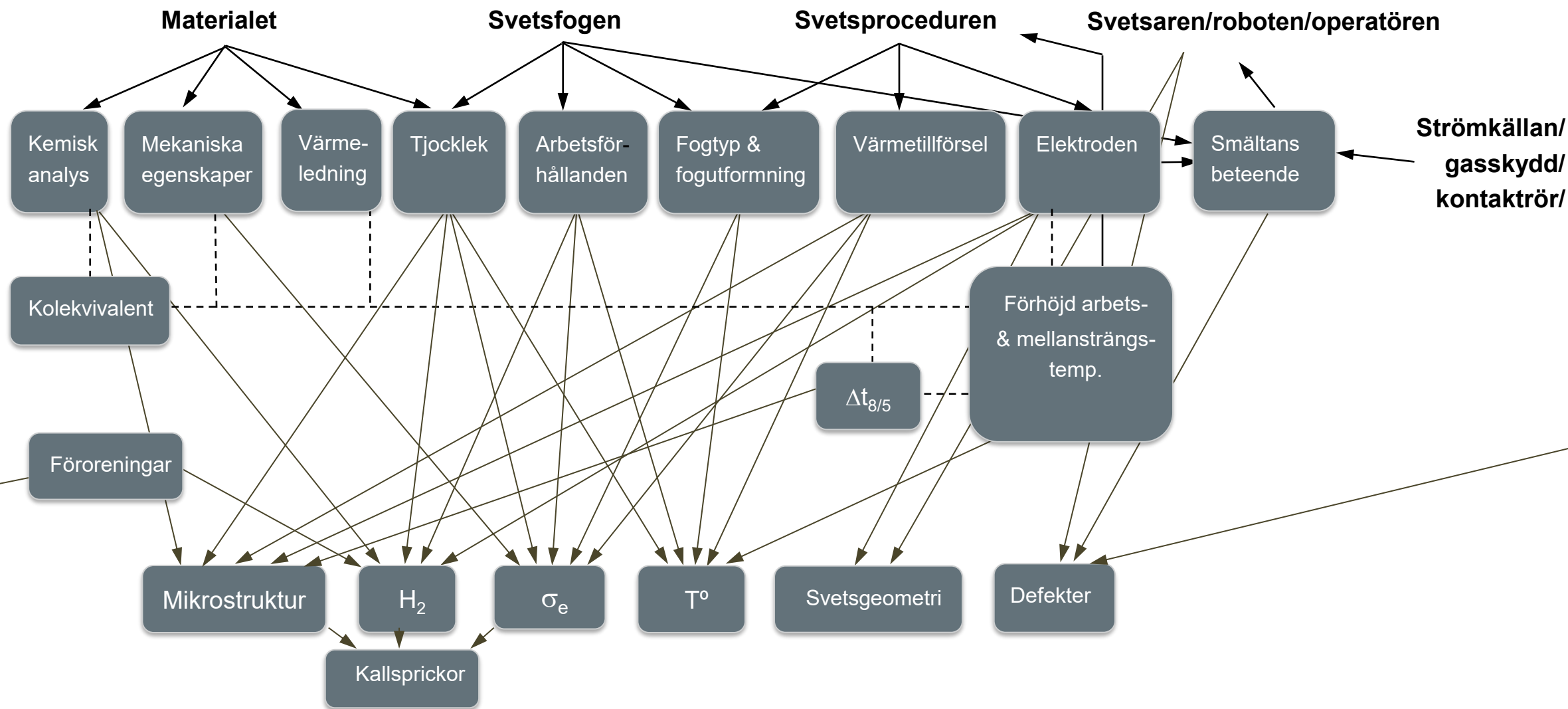
Mathias Lundin, Svetskommissionen

Svetslärarmötet 2026

Noteringar / Innehåll

1. Allmänt/grundläggande standarder & kvalitetssäkring – syfte, ge verktyg om kvalitetssäkring till undervisningen
  2. Specifikt bl.a. svetsarprovning
  3. Nyheter
  4. Frågor/diskussion
- (om tid "svetsspråket" och H & S)

Enkelt att svetsa?

Vad är standard?

- = en frivilligt framtagen gemensam lösning på ett ofta återkommande tekniskt problem
- tillämpningen är frivillig
- referens från överordnat dokument
- är sällan självständig – ingår i ett system
- utvecklas med olika bred överenskommelse
- speglar "state of the art" i verkstaden
- är mycket lönsam när den tillämpas på många ställen med begränsad variation

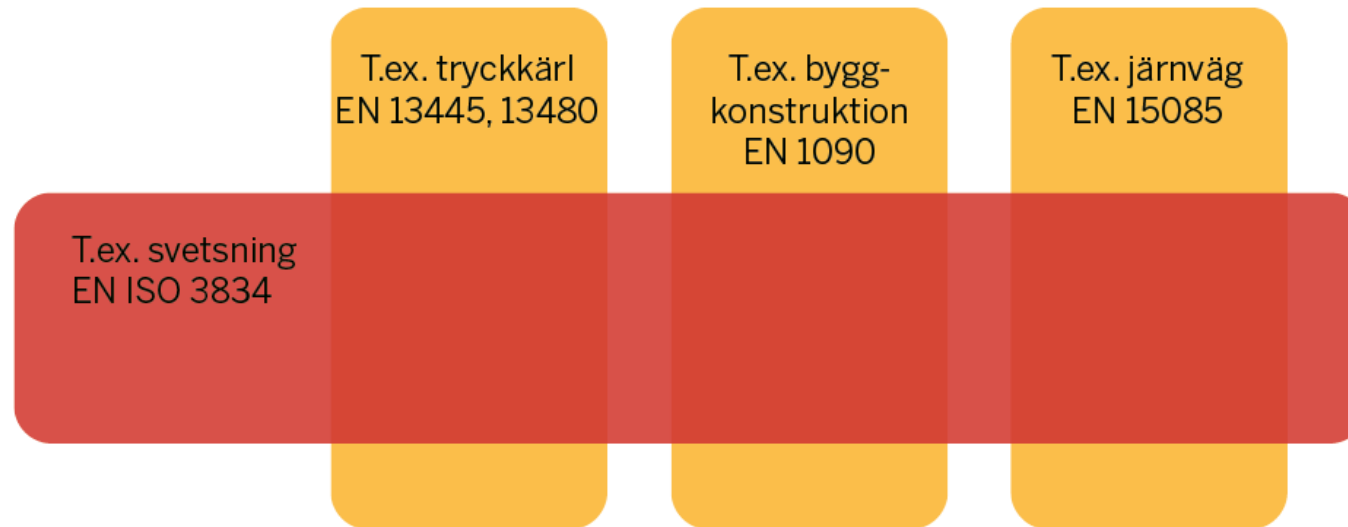
Några ”deviser” (el. ”motton”)

- Svetsen vet inte vad den håller ihop
- Efterföljande OFP bidrar inte till produktens kvalitet
- En standard beskriver VAD och HUR, inte vem och varför
- Kunskap fås genom utbildning, inte från en standard
- Svetsstandard är oberoende av produkt (jämför t.ex produktstandard)
- Utgångspunkten i ISO 3834 är en enkel checklista – ”basic”
- PDCA - Planera inte för mycket – sätt upp kvalitetsmål => ”Gör det bara” => ”kom snabbt in i CA (control-act)”
- Ledningen måste förstå det ekonomiska värdet av kvalitetsarbetet
- Beslutsfattare måste se svetsning som nyckelprocess
- Ingen klarar sig på egen hand, utan nätverk
- Standard ska ej hämma produkt- eller organisationsutveckling
- Standarder ställer inga krav på certifiering (får inte)

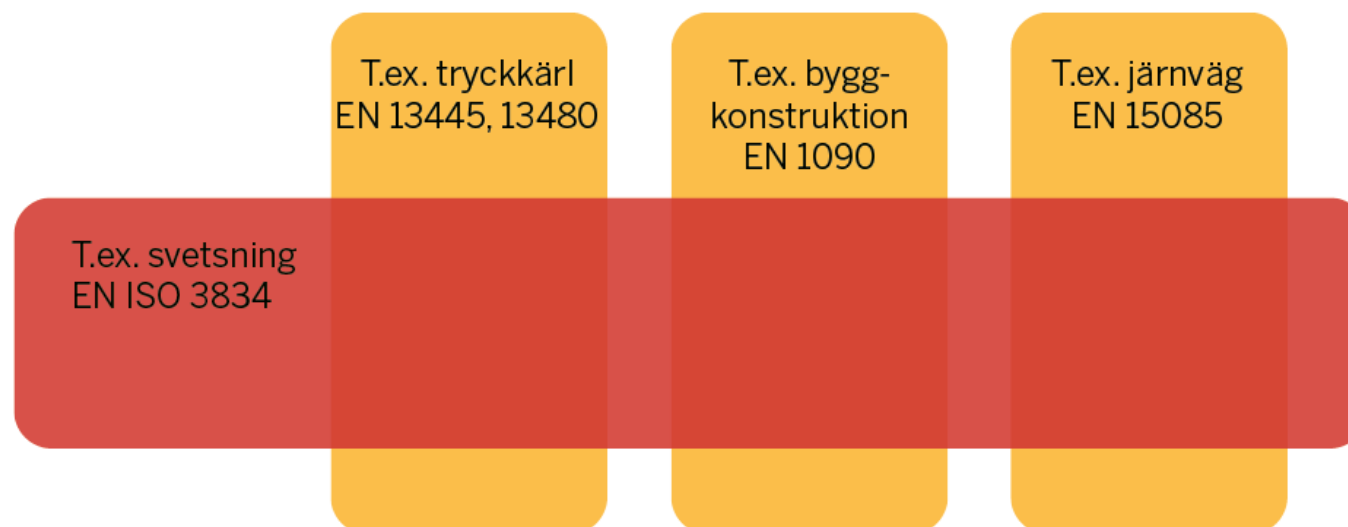
*Tips: skaffa överblick, sök kontakt
(nätverka), läs i standarden, tänk
logiskt*

Standarder för svetsning

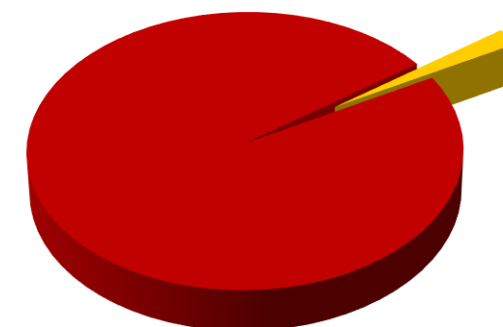

- Svetsstandarder = horisontella standarder (linjestandarder)
- Enhetliga regler - kvalitet, kvalificering, provning, tillsatsmaterial etc.
- Produktstandarderna slipper reglera detta
- Väsentligt med kunskap och nätverkande

Standarder för svetsning

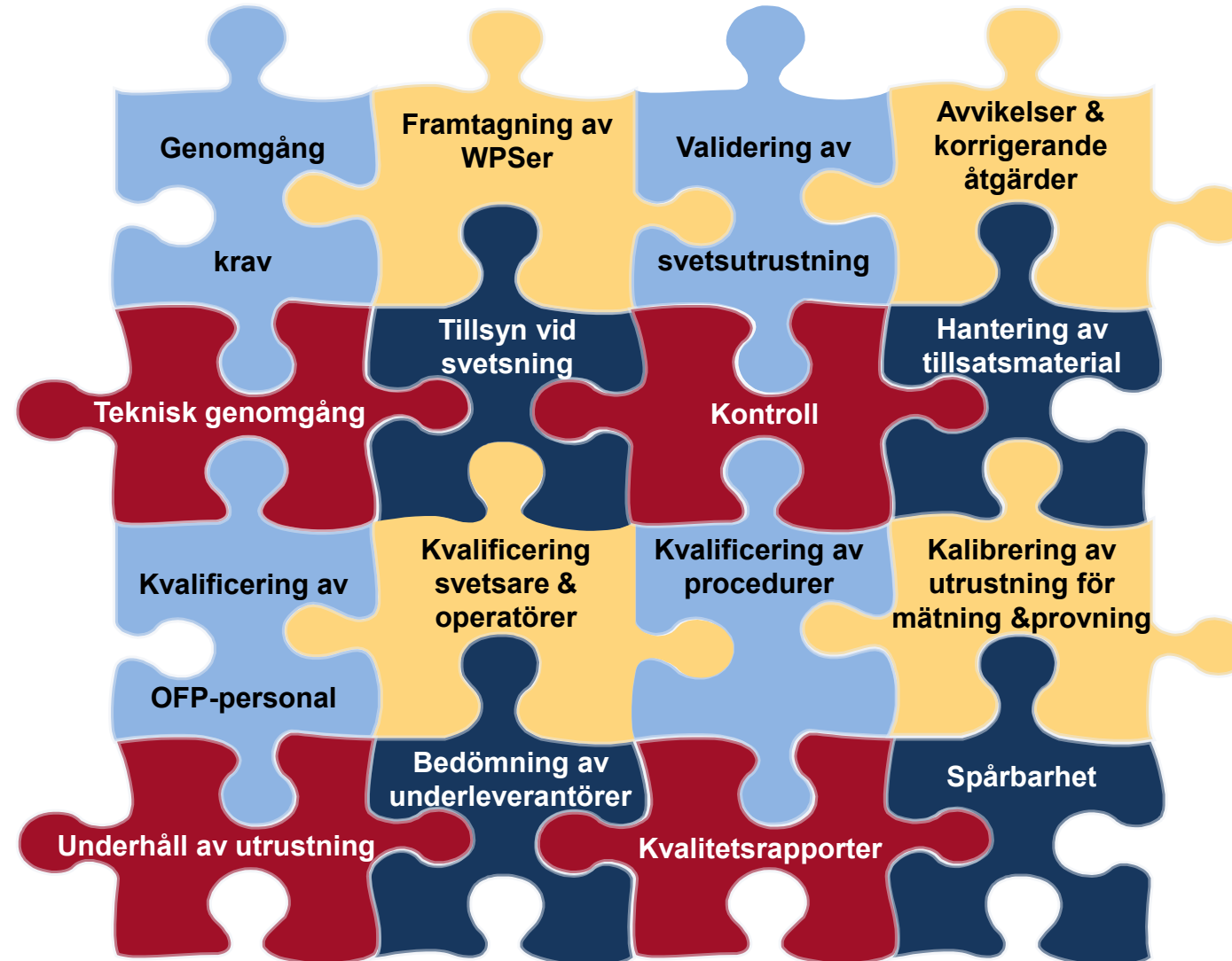

- ISO 3834 täcker svetsning av vilken produkt som helst "till 98 %"
- Rest 2 % - från produktstandarder
  - nivåer (acceptanskrav, teknisk kunskap ...),
  - kontrollomfattning (OFP),
  - procedurkvalificeringsmetoder
  - tilläggskrav vid kvalificering

■ ISO 3834 ■ EN 1090

Kvalitetsarbete är ett pussel

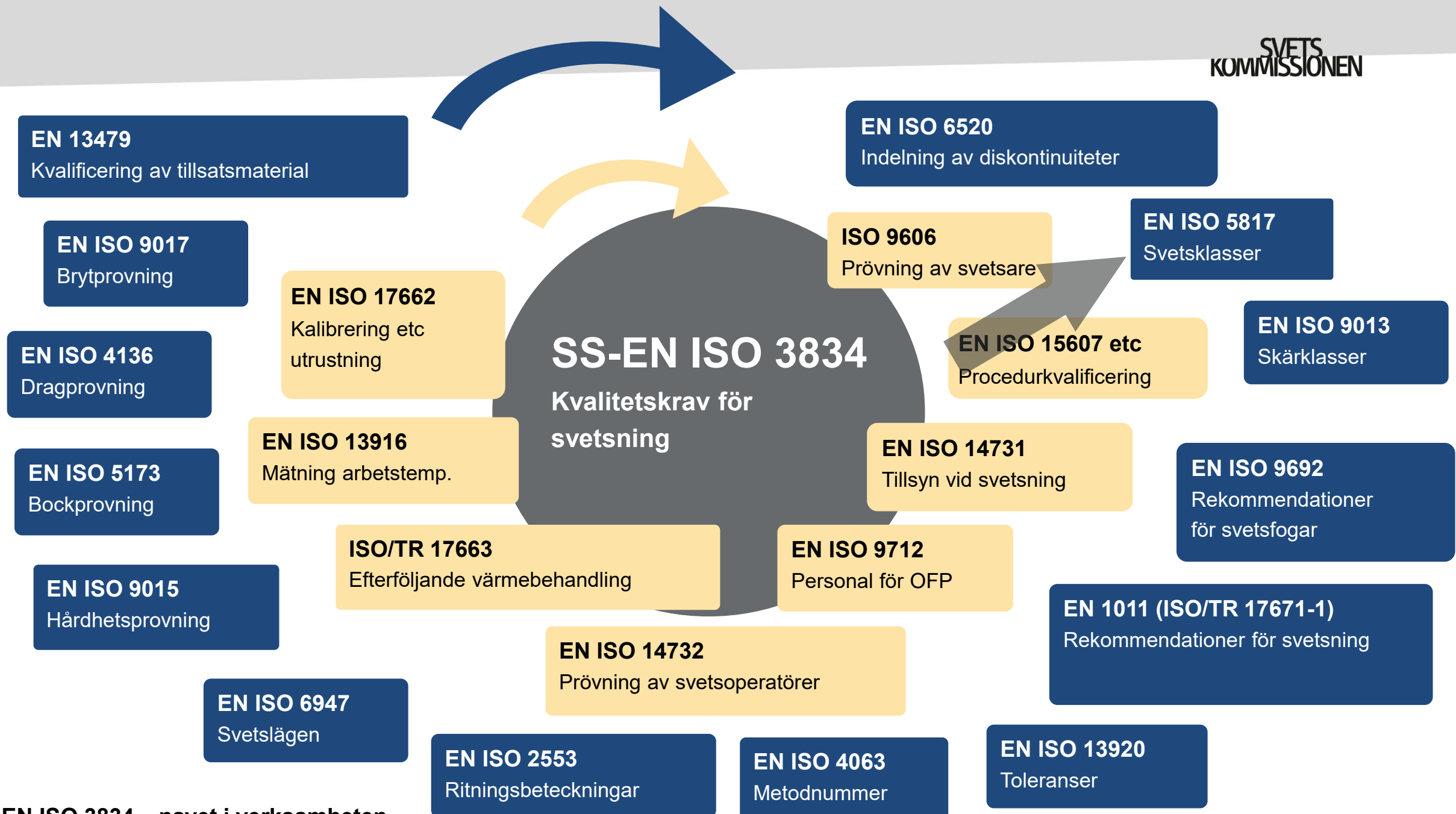

Moment att styra upp = Uppgifter

- Genomgång av krav
- Teknisk genomgång
- Underleverantörer
- Svetsare, operatörer
- Tillsyn vid svetsning
- Kontrollpersonal
- Produktionsutrustning
- Underhåll av utrustning
- Produktionsplanering
- Svetsdatablad (WPS)
- Godkända svetsprocedurer
- Arbetsinstruktioner
- Dokumentation
- Provning per parti tillsatsmaterial
- Förvaring /hantering av tillsatsmaterial
- Värmebehandling efter svetsning
- Kontroll före, under och efter svetsning
- Avvikelser och korrigerande åtgärder
- Kalibrering och validering
- Identifiering
- Spårbarhet
- Kvalitetsrapporter

”Lågt hängande frukter”

- Genomgångar
- Mätinstrument
- Tillsatsmaterial
- Svetsdatablad (WPS)
- Ordning och reda – städa

”svetsarens förmåga att för hand manövrera svetspistolen och därvid framställa en svets av godtagbar kvalitet”

För operatörer, se EN ISO 14732 (fd EN 1418)

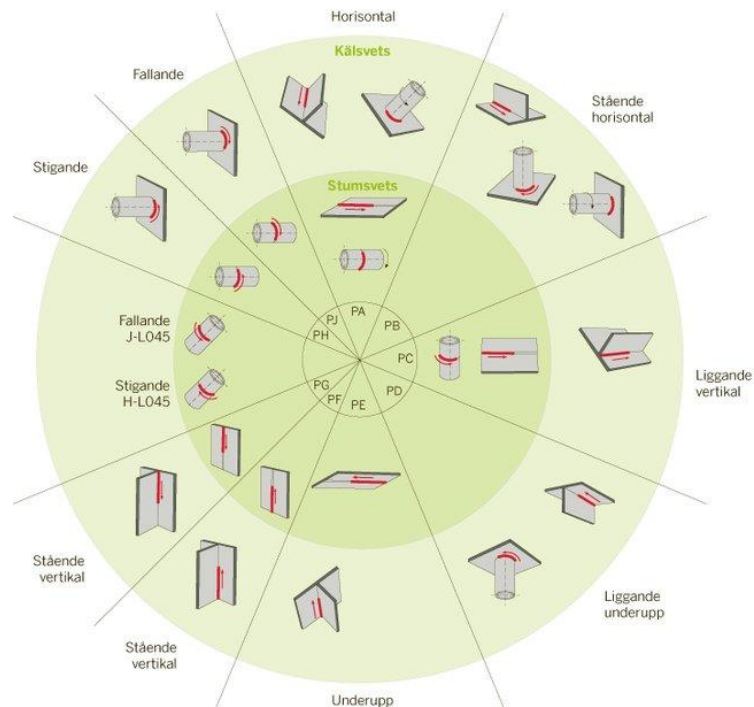
Prövning av svetsare (ISO 9606)

1. Svetsning av provstycke – ett arbetsmoment!

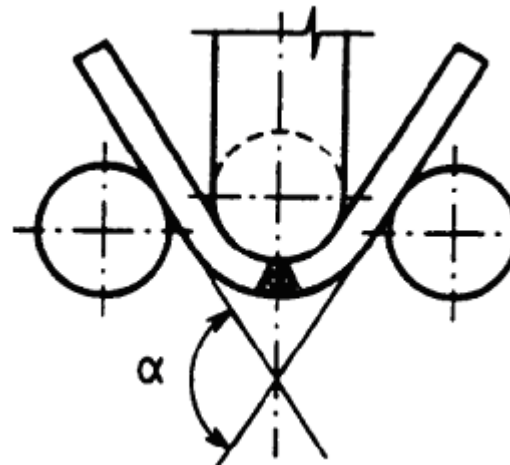
2. Provning av provstycke

3. Utfärdande av intyg

Väsentliga parametrar

Acceptanskrav

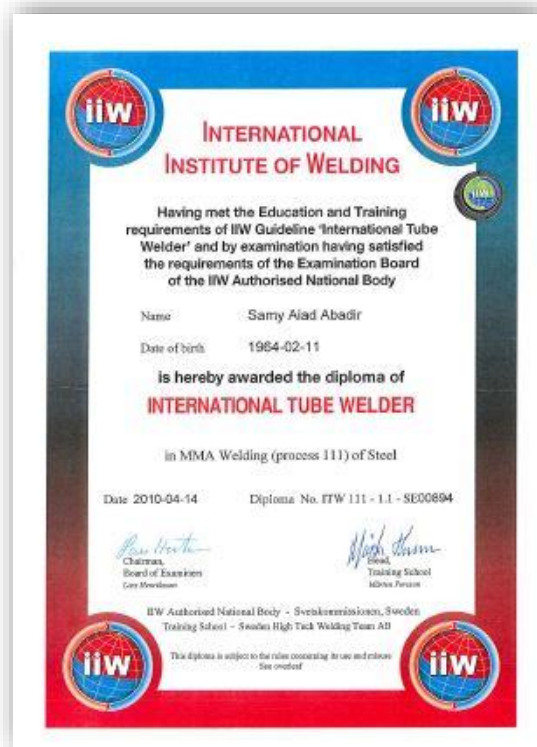
Mathias Lundin

Giltighetsområde

Tillstånd	Giltighet	
	År	Månad
1	2018	01
2	2018	01
3	2018	01
4	2018	01
5	2018	01
6	2018	01
7	2018	01
8	2018	01
9	2018	01
10	2018	01

Diplom

Livslångt utbildningsbevis
Yrkeskompetens – gjort många prövningar
Följer svetsaren ("del av CV")

IW är branschens krav!

Kompetensbevis

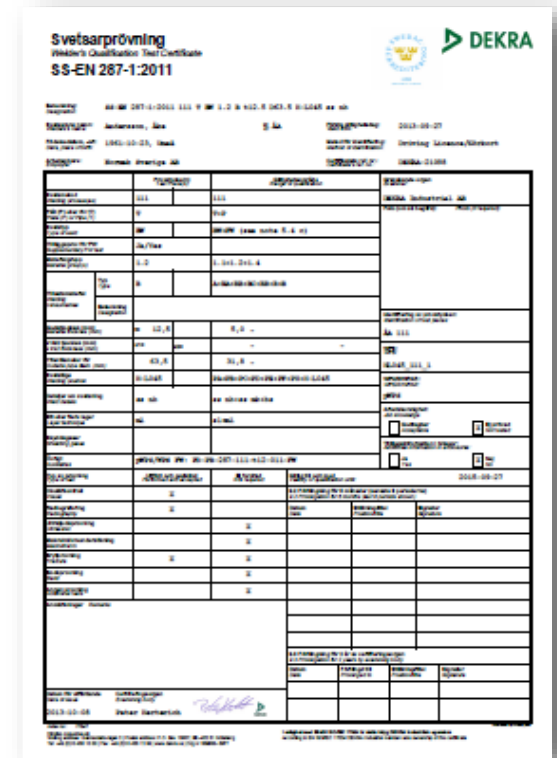
Livslångt kompetensbevis efter
Validering* yrkesverksam (erfarenhet)
Följer svetsaren ("del av CV")

- Svets SVART
- Svets BLÅ
- Svets GRÖN
- Svets VIT

*Syfte även effektiv komplettering/
kompetensutveckling. Verktyg för individ,
företag, arbetsmarknad

Svetsarprövningsintyg

Är tidsbestämt – sker kontinuerligt
Prövning av ett arbetsmoment
Del av ett företags kvalitetssystem

Revision av ISO 9606 för svetsarprovning

- Slås ihop till en ...
  - SS-EN ISO 9606-1 ... Del 1: Stål
  - SS-EN ISO 9606-2 ... Del 2: Aluminium
  - SS-EN ISO 9606-3 ... Del 3: Koppar
  - SS-EN ISO 9606-4 ... Del 4: Nickel
  - SS-EN ISO 9606-5 ... Del 5: Titan och zirkonium
- Varför?
- Revision av del 2-5
- Generellt relativt små ändringar – mycket redaktionellt
- Ändringar för att klara EUs "lagkrav" (citering i OJEU)
- Tillför handhållen lasersvetsning

”Övervakning”

- Endast ett standardiserat begrepp inom certifiering (t.ex. ISO/IEC 17024:2012(en), 3.22)

”periodisk övervakning, under certifieringsperioderna, av en certifierad persons prestationer för att säkerställa fortsatt efterlevnad av certifieringssystemet”

- ISO 9606 etc => ”Granskare”

Granskare eller granskande organ

SS-EN ISO 9606-X, SS-EN ISO 15614-X etc

En person eller organisation som **har utsetts** till att verifiera överensstämmelse med tillämpad standard

NOTERA I **särskilda fall** kan en extern oberoende granskare eller granskande organ krävas

Princip:
1a part = tillverkaren
2a part = kunden
3e part = oberoende dessa

Beräkning av bågenergi enligt ISO/TR 18491, med ...

- ... ström och spänning (Metod A)

$$E = \frac{U \times I}{v} \times 10^{-3}$$

- ... momentan energi (Metod B)

$$E = \frac{IE}{L} \times 10^{-3}$$

- ... momentan effekt (Metod C)

$$E = \frac{IP}{v} \times 10^{-3}$$

För svetsning med vågformstyrning bör metod B eller metod C användas, eftersom metod A kan innebära felräkning upp till 70 %.

Pågår arbete med ISO/DTS 8182 för svetsenergi vs WPQR

Standarder för kvalitetsstyrning vid svetsning – fastställda de senaste två månaderna

SS-EN ISO 15608:2025	Svetsning – Grupperingssystem för metalliska material
SS-EN ISO 15613:2025	Specifikation för och kvalificering av svetsprocedurer för metalliska material – Kvalificering genom utfallssvetsprovning
SS-EN ISO 14732:2025	Svetspersonal – Prövning av operatörer för helmekaniserad svetsning och maskinställare för helmekaniserad och automatiserad svetsning av metalliska material
SS-EN ISO 15614-2:2025	Specifikation för och kvalificering av svetsprocedurer för metalliska material – Svetsprocedurkontroll – Del 2: Bågsvetsning av aluminium och dess legeringar
SS-EN ISO 17662:2025	Svetsning – Kalibrering, verifiering och validering av utrustning för svetsning och besläktade förfaranden
SS-EN ISO 13916:2025	Svetsning – Mätning av förhöjd arbetstemperatur, mellansträngstemperatur och arbetstemperatur under svetsning

Tack!

Frågor?

mathias.lundin(at)svets.se

Man kan hävda att "svetsspråket", alltså terminologin man använder, bidrar till kvalitetssäkringen, se www.svets.se/svetsspraket